

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 และสถานีพัฒนาที่ดินชุมพร ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6-2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชุมพร	2-4
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	2-6
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรปี 2566	2-10
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ปี 2566	2-10
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรปี 2565	2-12
3-1 สมบัติดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	3-5
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	6-4
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-4
7-2 กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-4
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-5

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566 ถึง 30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตร และสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

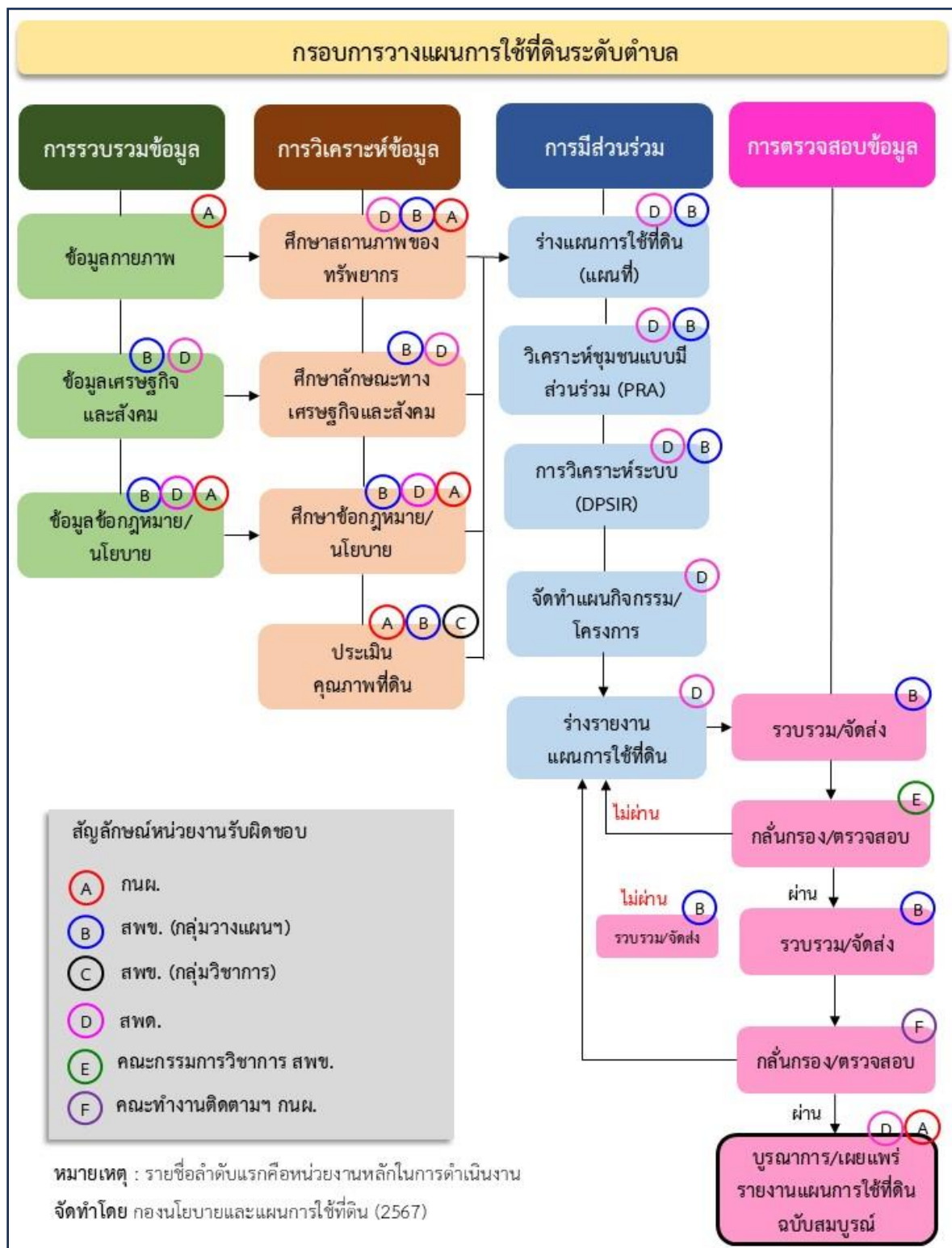
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เป็นองค์กรบริการสาธารณะ พัฒนาคุณภาพชีวิต ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่หลักธรรมาภิบาล”
(เทศบาลตำบลบางสน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

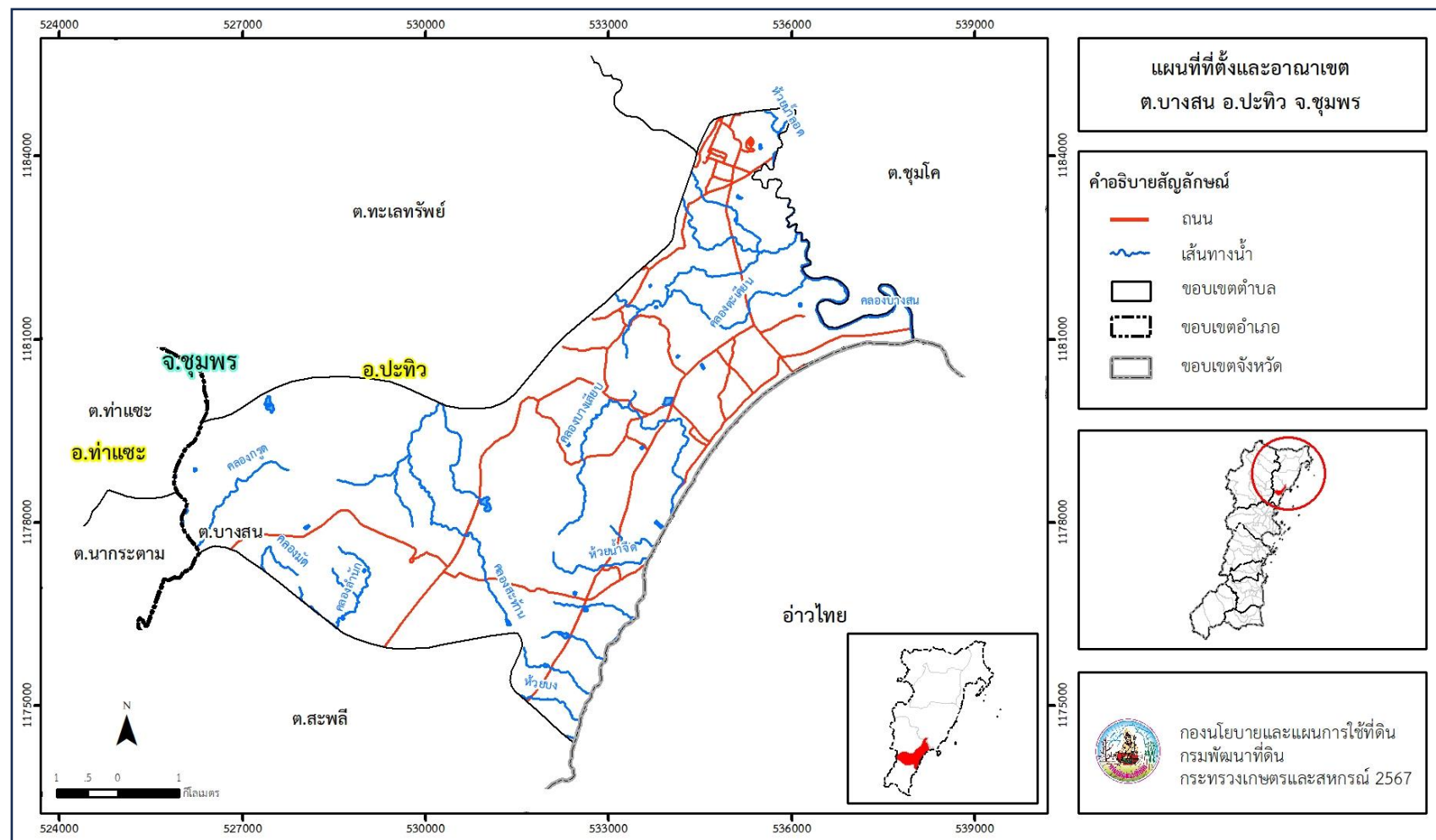
ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอปะทิว มีพื้นที่ประมาณ 44.87 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,041 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลทะเลทรัพย์ ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลสะพาน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าแซะ ตำบลนากระตาม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหน้าทับ	หมู่ที่ 5 บ้านห้วยนอน
หมู่ที่ 2 บ้านดอนตะเคียน	หมู่ที่ 6 บ้านคอกม้า
หมู่ที่ 3 บ้านเกาะเสม็ด	หมู่ที่ 7 บ้านบางสน
หมู่ที่ 4 บ้านบางเสียบ	หมู่ที่ 8 บ้านแหลมยาง

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขา มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทาน ไหลผ่าน โดยมีคลองที่สำคัญ เช่น ห้วยน้ำจืด ห้วยน้ำลอด ห้วยบง ห้วยลึก คลองกรูด คลองตะเคียน คลองบางเสียบ คลองมัด คลองลำน้ำก คลองสะท้าน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.3 องศาเซลเซียสในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.0 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,997.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 166 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกรกฎาคม มีปริมาณฝน 207.6 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 20 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชุมพร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนมกราคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

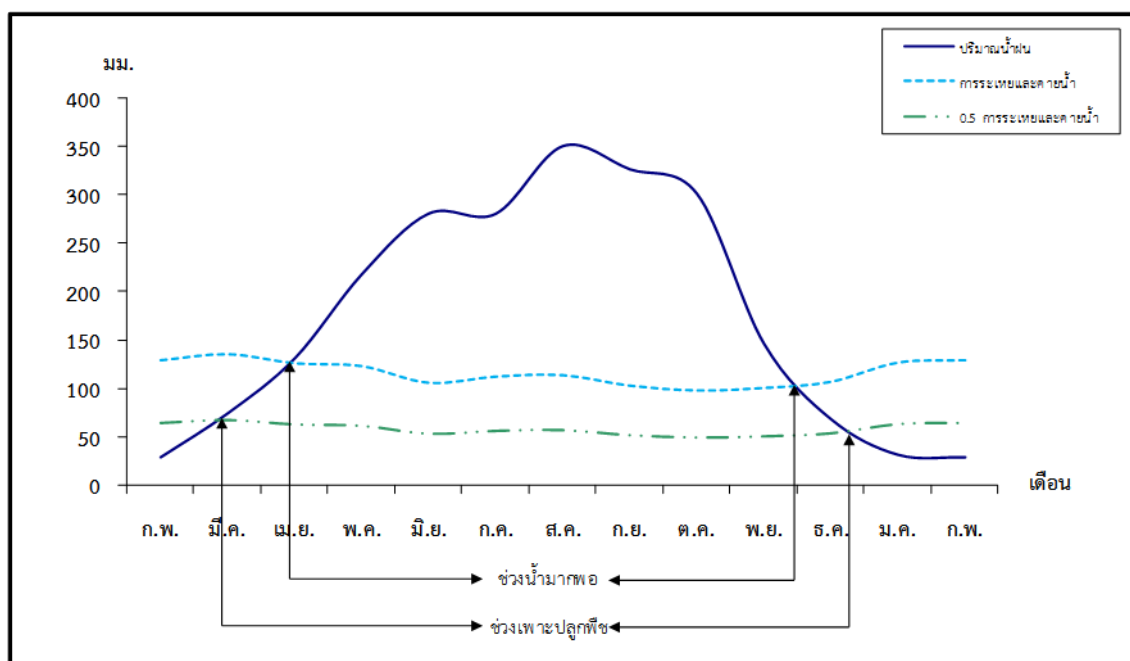
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชุมพร¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.0	30.8	26.0	81.0	86.9	7.4	102.0	74.8
ก.พ.	22.7	31.8	26.9	79.0	65.5	5.6	112.6	58.6
มี.ค.	23.7	33.2	28.0	78.0	108.5	6.9	136.1	89.7
เม.ย.	24.7	34.3	28.8	78.0	89.6	8.2	126.3	76.8
พ.ค.	25.1	33.6	28.3	81.0	176.1	16.9	115.0	126.5
มิ.ย.	24.8	32.7	27.9	81.0	162.2	18.0	102.6	120.1
ก.ค.	24.5	32.0	27.4	82.0	207.6	20.9	98.0	138.6
ส.ค.	24.6	32.0	27.5	82.0	189.1	19.9	106.3	131.9
ก.ย.	24.3	31.7	27.1	83.0	182.8	19.7	102.9	129.3
ต.ค.	24.0	31.3	26.9	85.0	262.4	19.7	100.8	151.2
พ.ย.	23.4	30.6	26.5	84.0	287.1	15.0	91.2	153.7
ธ.ค.	22.2	30.3	25.8	81.0	179.8	8.7	93.9	128.1
เฉลี่ย	23.8	32.0	27.3	81.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,997.6	166.9	1,287.6	1,379.3

หมายเหตุ: ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

หมายเหตุ: ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่าวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดชุมพร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,503 ไร่ หรือร้อยละ 8.92 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 21,966 ไร่ หรือร้อยละ 78.34 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 544 ไร่ หรือร้อยละ 1.94 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง
 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด
 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 20,412 ไร่ หรือร้อยละ 72.79 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 479 ไร่ หรือร้อยละ 1.71 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ไม้ผลผสม ทุเรียน

5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 515 ไร่ หรือร้อยละ 1.84 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 2,865 ไร่ หรือร้อยละ 10.22 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าชายเลนสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 354 ไร่ หรือร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทะเล แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 353 ไร่ หรือร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พืชไร่ธรรมชาติ พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,503	8.92
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	373	1.33
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,072	3.82
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	205	0.73
U405	ถนน	102	0.36
U406	ทางรถไฟ	454	1.62
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	274	0.98
U605	สถานบริการน้ำมัน	23	0.08
A	พื้นที่เกษตรกรรม	21,966	78.34
A100	นาร้าง	153	0.55
A101	นาข้าว	391	1.39
A205	สับปะรด	11	0.04
A301	ไม้ยืนต้นผสม	62	0.22
A302	ยางพารา	6,431	22.93
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	40	0.14
A303	ปาล์มน้ำมัน	12,175	43.42
A303/A312	ปาล์มน้ำมัน/กาแฟ	86	0.31
A303/A317	ปาล์มน้ำมัน/หมาก	14	0.05
A303/A401	ปาล์มน้ำมัน/ไม้ผลผสม	705	2.51
A303/A403	ปาล์มน้ำมัน/ทุเรียน	21	0.07
A303/A405	ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว	768	2.74
A303/A411	ปาล์มน้ำมัน/กล้วย	66	0.24
A303/A415	ปาล์มน้ำมัน/มะละกอ	20	0.07
A312	กาแฟ	24	0.09

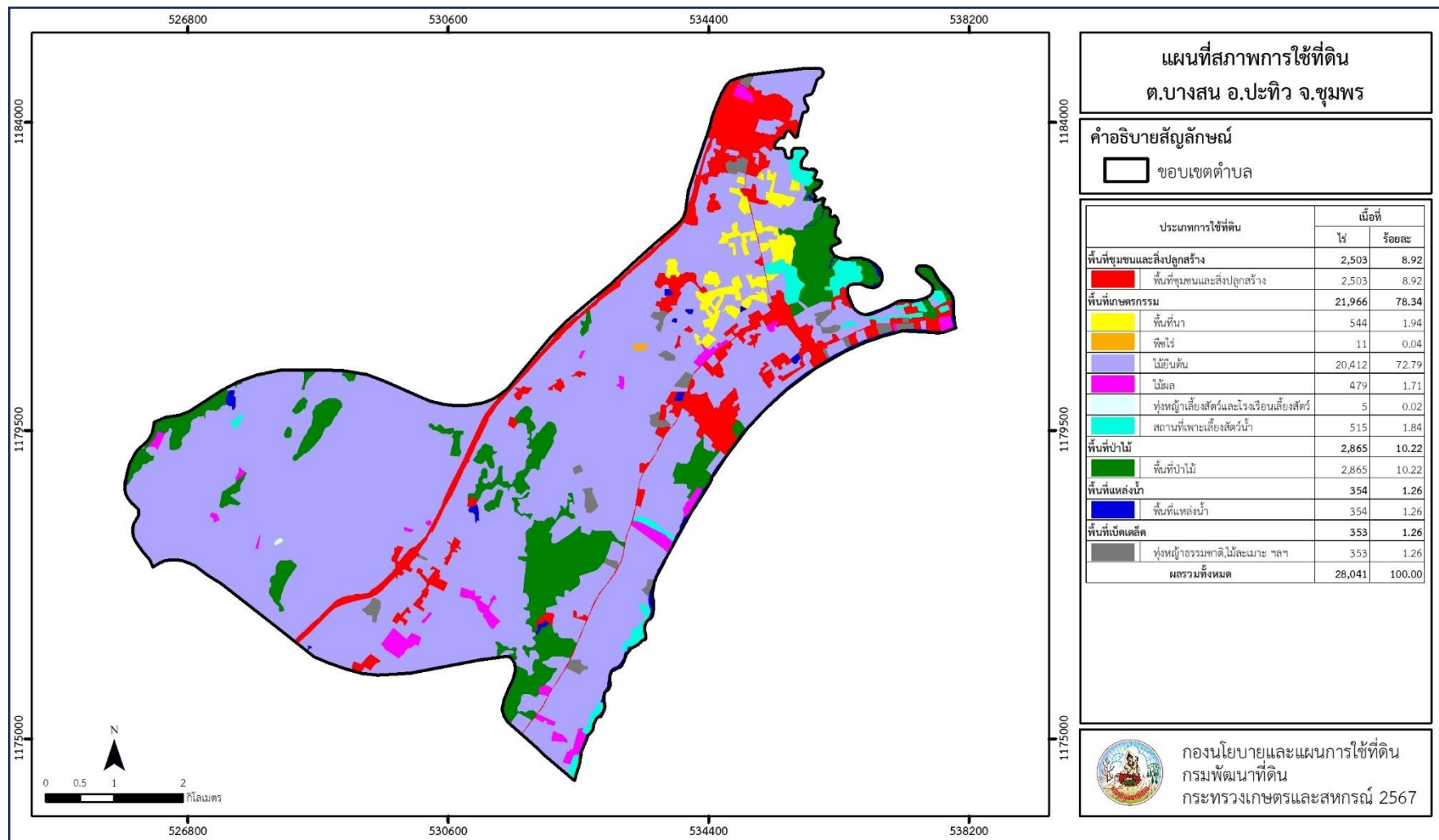
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A401	ไม้ผลผสม	148	0.53
A403	ทุเรียน	45	0.16
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	44	0.16
A403/A419	ทุเรียน/มังคุด	14	0.05
A405	มะพร้าว	183	0.65
A411	กล้วย	12	0.04
A411/A415	กล้วย/มะละกอ	30	0.11
A415	มะละกอ	3	0.01
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	5	0.02
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	19	0.07
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	12	0.04
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	484	1.73
F	พื้นที่ป่าไม้	2,865	10.22
F100	ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	57	0.20
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	2,035	7.26
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	773	2.76
M	พื้นที่เปิดเตล็ด	353	1.26
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	77	0.27
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	139	0.50
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	12	0.04
M302	บ่อลูกรัง	56	0.20
M405	พื้นที่ถม	69	0.25

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	354	1.26
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	106	0.38
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	32	0.11
W103	ทะเล	169	0.60
W202	บ่อน้ำในไร่นา	47	0.17
ผลรวมทั้งหมด		28,041	100.00

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบางสนมีประชากรรวม 4,398 คน แยกเป็นชาย 2,165 คน เป็นหญิง 2,233 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 98.03 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,231 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,930 ครัวเรือน หรือร้อยละ 86.51 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 301 ครัวเรือน หรือร้อยละ 13.49 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบางสน	2,231	2,165	2,233	4,398
หมู่ที่ 1 หน้าทับ	274	316	295	611
หมู่ที่ 2 ดอนตะเคียน	206	176	187	363
หมู่ที่ 3 เกาะเสม็ด	124	143	141	284
หมู่ที่ 4 บางเสียบ	245	330	342	672
หมู่ที่ 5 ห้วยนอน	120	159	165	324
หมู่ที่ 6 คอกม้า	310	322	346	668
หมู่ที่ 7 บางสน	780	517	567	1,084
หมู่ที่ 8 แหลมยาง	172	202	190	392

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,231	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,930	86.51
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	301	13.49

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรมีพื้นที่รวมทั้งหมด 28,041 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,231 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.57 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 21,966 ไร่ หรือร้อยละ 78.34 ของเนื้อที่ทั้งหมด (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.38 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,930 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกปาล์มน้ำมัน และยางพารา ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 249,226 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 96,899 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 98,478 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 37,168 บาท เมื่อพิจารณาจะพบว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 150,748 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 59,731 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลบางสน	194,925	32,424	10,721	11,157	249,226	96,899	98,478	37,168
หมู่ที่ 1 หน้าทับ	218,496	23,770	10,558	6,549	259,372	97,159	142,742	53,470
หมู่ที่ 2 ดอนตะเคียน	92,813	14,680	9,722	5,074	122,288	68,956	88,688	50,009
หมู่ที่ 3 เกาะเสม็ด	113,158	30,355	11,634	16,654	171,801	60,730	242,934	85,874
หมู่ที่ 4 บางเสียบ	368,343	144,337	31,491	23,878	568,049	223,515	24,236	9,536
หมู่ที่ 5 ห้วนอน	130,013	16,019	1,345	28,081	175,458	58,243	8,413	2,793
หมู่ที่ 6 คอกม้า	245,007	21,163	11,605	8,187	285,962	88,292	125,822	38,848
หมู่ที่ 7 บางสน	221,672	8,351	8,900	833	239,757	128,089	47,086	25,155
หมู่ที่ 8 แหลมยาง	169,898	714	510	0	171,122	50,210	107,908	31,662

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 1,310 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 954 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 1,790 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,129 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 15,190 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 8,978 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลบางสน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,997.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบางสน มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองกรุด คลองตะเคียน คลองบางเสียบ คลองมัด คลองลำน้ำก คลองสะท้าน ห้วยน้ำจืด ห้วยน้ำลอด ห้วยบง และห้วยลึก

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบางสน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 18 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบางสน อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 33 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bu-pic-clB ดินสายบุรีที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 514 ไร่ หรือร้อยละ 1.83 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bu-pic,cal-clA ดินสายบุรีที่มีศิลาแลงอ่อนและเป็นดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 791 ไร่ หรือร้อยละ 2.82 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Lgu-clA ชุดดินละงู มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,745 ไร่ หรือร้อยละ 6.22 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Nw-OiA ชุดดินนราธิวาส มีเนื้อดินบนเป็นวัสดุดินไฟกริก ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Ra-sicA ชุดดินระแงะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 713 ไร่ หรือร้อยละ 2.54 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Tkt-sicA ชุดดินตะกั่วทุ่ง มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 721 ไร่ หรือร้อยละ 2.57 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Tuk-clB ชุดดินทุ่งค่าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,334 ไร่ หรือร้อยละ 4.75 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 26 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bh-lsA ชุดดินบ้านดอน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,904 ไร่ หรือร้อยละ 6.79 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bng-gclC ชุดดินบึงชะง่าง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 256 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Fd-slC ชุดดินฝางแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 48 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Hh-lsA ชุดดินหัวหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,617 ไร่ หรือร้อยละ 5.77 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kbi-clB ชุดดินกระบี่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 116 ไร่ หรือร้อยละ 0.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Kh-slB ชุดดินคอกหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 142 ไร่ หรือร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Kh-slC ชุดดินคอกหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

- 8) หน่วยแผนที่ดิน Kh-tks-lsB ดินคอกหงษ์ที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Kh-tks-lsC ดินคอกหงษ์ที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,196 ไร่ หรือร้อยละ 4.27 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw-slA ดินคอกหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 538 ไร่ หรือร้อยละ 1.92 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw-slB ดินคอกหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw,fl-slB ดินคอกหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,665 ไร่ หรือร้อยละ 5.94 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Km-slB ชุดดินคลองท่อม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 696 ไร่ หรือร้อยละ 2.48 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Lan-slB ชุดดินหลังสวน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 191 ไร่ หรือร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Lan-lsC ชุดดินหลังสวน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 681 ไร่ หรือร้อยละ 2.43 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Nat-slB ชุดดินนาทวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือร้อยละ 1.28 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slB ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 984 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,481 ไร่ หรือร้อยละ 5.28 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 177 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslD ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 728 ไร่ หรือร้อยละ 2.60 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslE ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 580 ไร่ หรือร้อยละ 2.07 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw-lA ดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 132 ไร่ หรือร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Sd-fl-slB ดินสะเดาที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 762 ไร่ หรือร้อยละ 2.72 ของเนื้อที่ตำบล
- 24) หน่วยแผนที่ดิน Sw-slB ชุดดินสวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,218 ไร่ หรือร้อยละ 11.48 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Sw-sIC ชุดดินสวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Te-sIB ชุดดินท่าแซะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 550 ไร่ หรือร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 3,905 ไร่ หรือร้อยละ 13.93 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 5,646 ไร่ หรือร้อยละ 20.14 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินบ้านทอน (Bh) ชุดดินหัวหิน (Hh) ดินคอหงส์ ที่เป็นทรายหนา (Kh-tks) และชุดดินหลังสวน (Lan) ปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 2,898 ไร่ หรือร้อยละ 10.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินบึงชะงั้ง (Bng) ชุดดินระนอง (Rg) และชุดดินทุ่งค่าย (Tuk) ปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 721 ไร่ หรือร้อยละ 2.57 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt) ปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 713 ไร่ หรือร้อยละ 2.54 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินระแงะ (Ra) และปัญหาดินอินทรีย์ มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินนราธิวาส (Nw)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bh-lsA	0-2	50-100	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	5.0-6.0	<2	-	1,904	6.79
Bng-gclC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	>20	>75	7.0-8.0	8.0-8.5	<2	-	256	0.91
Bu-pic-clB	2-5	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	514	1.83
Bu-pic,cal-clA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	4.5-6.0	6.5-8.0	<2	-	791	2.82
Fd-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	48	0.17
Hh-lsA	0-2	>150	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	<10	>75	6.0-8.0	6.0-8.0	<2	-	1,617	5.77
Kbi-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	116	0.41
Kh-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	142	0.51
Kh-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	5	0.02
Kh-tks-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	57	0.20
Kh-tks-lsC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,196	4.27
Kh-mw-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	538	1.92
Kh-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	8	0.03
Kh-mw,fl-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,665	5.94
Km-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	696	2.48
Lan-lsB	2-5	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	191	0.68
Lan-lsC	5-12	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	681	2.43
Lgu-clA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	1,745	6.22
Nat-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	358	1.28

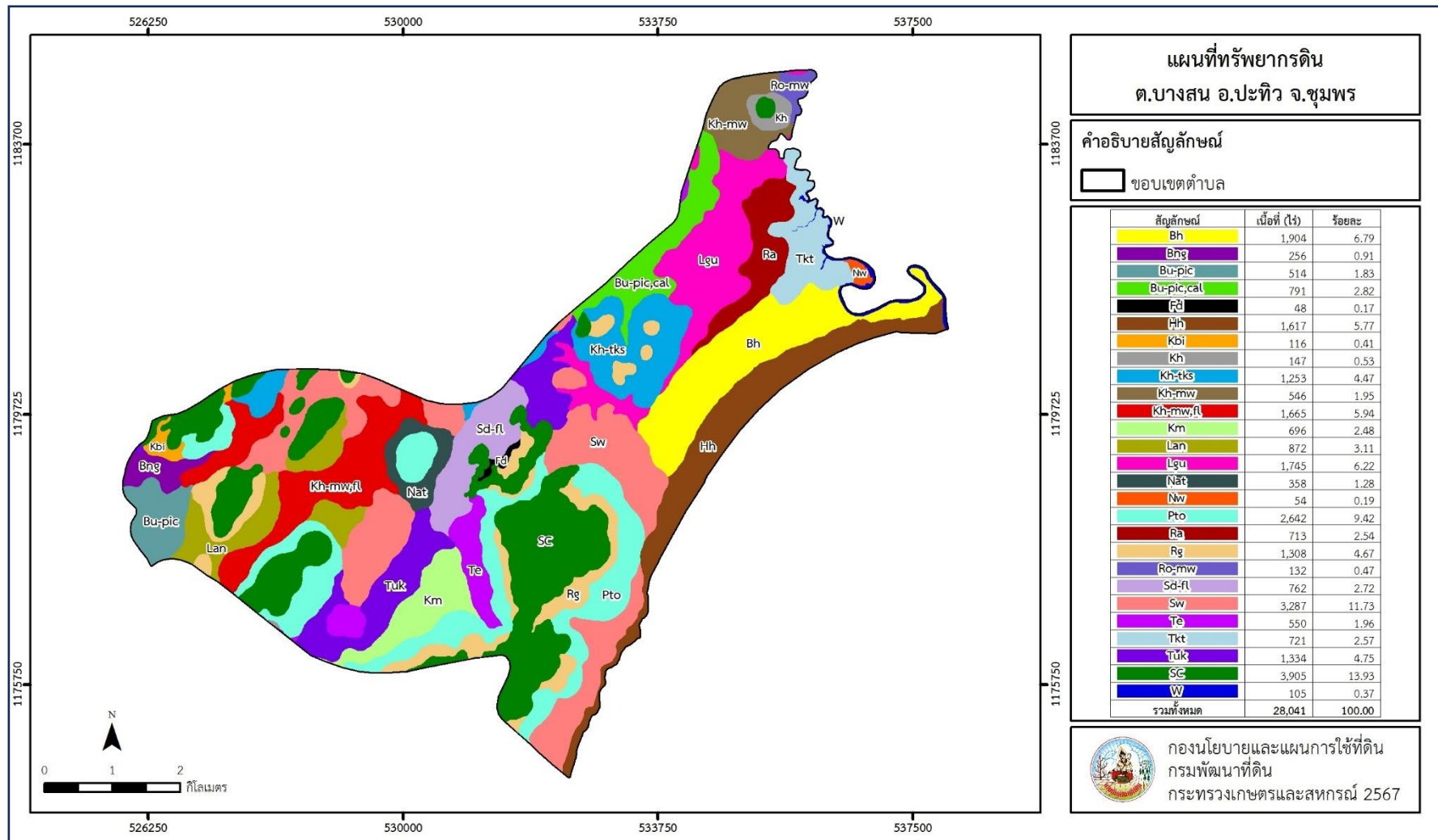
ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Nw-OiA	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	<35	<4.5	<4.5	<2	-	54	0.19
Pto-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	984	3.51
Pto-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	1,481	5.28
Pto-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	177	0.63
Ra-sicA	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	<35	4.5-5.0	4.5-5.0	<2	50-100	713	2.54
Rg-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	728	2.60
Rg-gslE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	580	2.07
Ro-mw-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	132	0.47
Sd-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	762	2.72
Sw-slB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	3,218	11.48
Sw-slC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	69	0.25
Te-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	550	1.96
Tkt-sicA	0-2	>150	เลวมาก	สูง	>20	>75	6.0-8.0	7.5-8.0	>16	-	721	2.57
Tuk-clB	2-5	0-50	เลว	ต่ำ	10-20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	1,327	4.73
Tuk-clB*	2-5	0-50	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	7	0.02
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,905	13.93
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105	0.37
รวมทั้งหมด											28,041	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบางสน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ดินเป็นกรด
- 3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลบางสน มีความต้องการ 3 ประเด็น คือ

- 1) แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาดินกรด
- 3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเติบโตของเศรษฐกิจ
- 1.3) ดินเสื่อมโทรม
- 1.4) น้ำขาดแคลนในฤดูแล้ง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสม
- 2.2) การจัดการที่ดินไม่เหมาะสมตามหลักวิชาการ
- 2.3) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร
- 2.4) ต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น
- 2.5) เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) ดินกรด
- 3.4) การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีเกินความจำเป็น
- 3.5) ราคาผลผลิตพืชตกต่ำ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.2) พืช/ผลผลิตได้รับความเสียหาย
- 4.3) แหล่งน้ำ ลำคลองตื้นเขิน
- 4.4) เกิดโรคระบาดในปาล์มน้ำมัน
- 4.5) รายได้ไม่แน่นอน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) โครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- 5.2) ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย
- 5.3) โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
- 5.4) ปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลาย
- 5.5) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5.6) ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

อนาคต

- (1) ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างครบวงจร
- (2) พัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ
- (3) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (4) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- (5) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- (6) ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) พืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่ คือ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว
- 2) ไม้ผล ที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่เพิ่มขึ้น คือ ทุเรียน

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พืชเศรษฐกิจ	ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว											
ไม้ผล	ทุเรียน											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน ข้าว กาแฟ ถั่ว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของ ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

หน่วยที่ดิน	ปาล์มน้ำมัน	ยางพารา	มะพร้าว	ทุเรียน	ข้าว	กาแฟ	กล้วย
Bh-lsA	S3r	S2rons	S3r	S3r	S2ons	S3r	N
Bng-gclC	N	S3r	N	N	S3ewo	N	S3r
Bu-pic,cal-clA	S2ons	S3o	S3o	S3o	S2ns	N	S3o
Bu-pic-clB	S2on	S3o	S3o	S3o	S2ewn	N	S3o
Fd-slC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns
Hh-lsA	S3o	S2n	S2n	S2ns	N	S2ns	S2ns
Kbi-clB	S2n	S2n	S2n	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Kh-mw,fl-slB	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons	S2ewons	S2ons	S2ns
Kh-mw-slA	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2erns
Kh-mw-slB	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons	S2ewons	S2ons	S2ns
Kh-slB	S2n	S2n	S2n	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Kh-slC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns
Kh-tks-lsB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Kh-tks-lsC	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns	S3ewo	S2ns	S2ns
Km-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S3er
Lan-lsB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	N	S2ns	S2ns
Lan-lsC	S3o	S2ns	S2ens	S2ns	N	S2ns	S2ns
Lgu-clA	S3o	N	N	N	S1	N	S3o
Nat-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S3o
Nw-OiA	N	N	N	N	S2n	N	N
Pto-slB	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3o	S3r	S3o
Pto-slC	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3ewo	S3r	S2rns
Pto-slD	S3r	S2ewrns	S3er	S3r	N	S3r	S2erns
Ra-siclA	N	N	N	N	S3z	N	N
Rg-gslD	N	S3r	N	N	N	N	S3er
Rg-gslE	N	S3ewr	N	N	N	N	N
Ro-mw-lA	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Sd-fl-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S3e

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ปาล์มน้ำมัน	ยางพารา	มะพร้าว	ทุเรียน	ข้าว	กาแฟ	กล้วย
Sw-slB	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3o	S3r	S2rns
Sw-slC	S3r	S2rns	S3r	S3r	S3ewo	S3r	S2rns
Te-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S3o	S2ns	S2ns
Tkt-sicA	N	N	N	N	N	N	N
Tuk-clB	N	N	N	N	S2ewrs	N	S3ro
Tuk-clB*	N	N	N	N	S2ewr	N	S3ro

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากรเพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมชั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 21,979 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 78.38 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 303 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.08 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 12,181 ไร่ หรือร้อยละ 43.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 242 ไร่ หรือร้อยละ 0.86 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 760 ไร่ หรือร้อยละ 2.71 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 7,955 ไร่ หรือร้อยละ 28.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ พักทอง

4) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 523 ไร่ หรือร้อยละ 1.87 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

5) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 5 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,504 ไร่ หรือร้อยละ 8.93 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,207 ไร่ หรือร้อยละ 7.87 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 274 ไร่ หรือร้อยละ 0.98 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 343 ไร่ หรือร้อยละ 1.22 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 296 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 353 ไร่ หรือร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

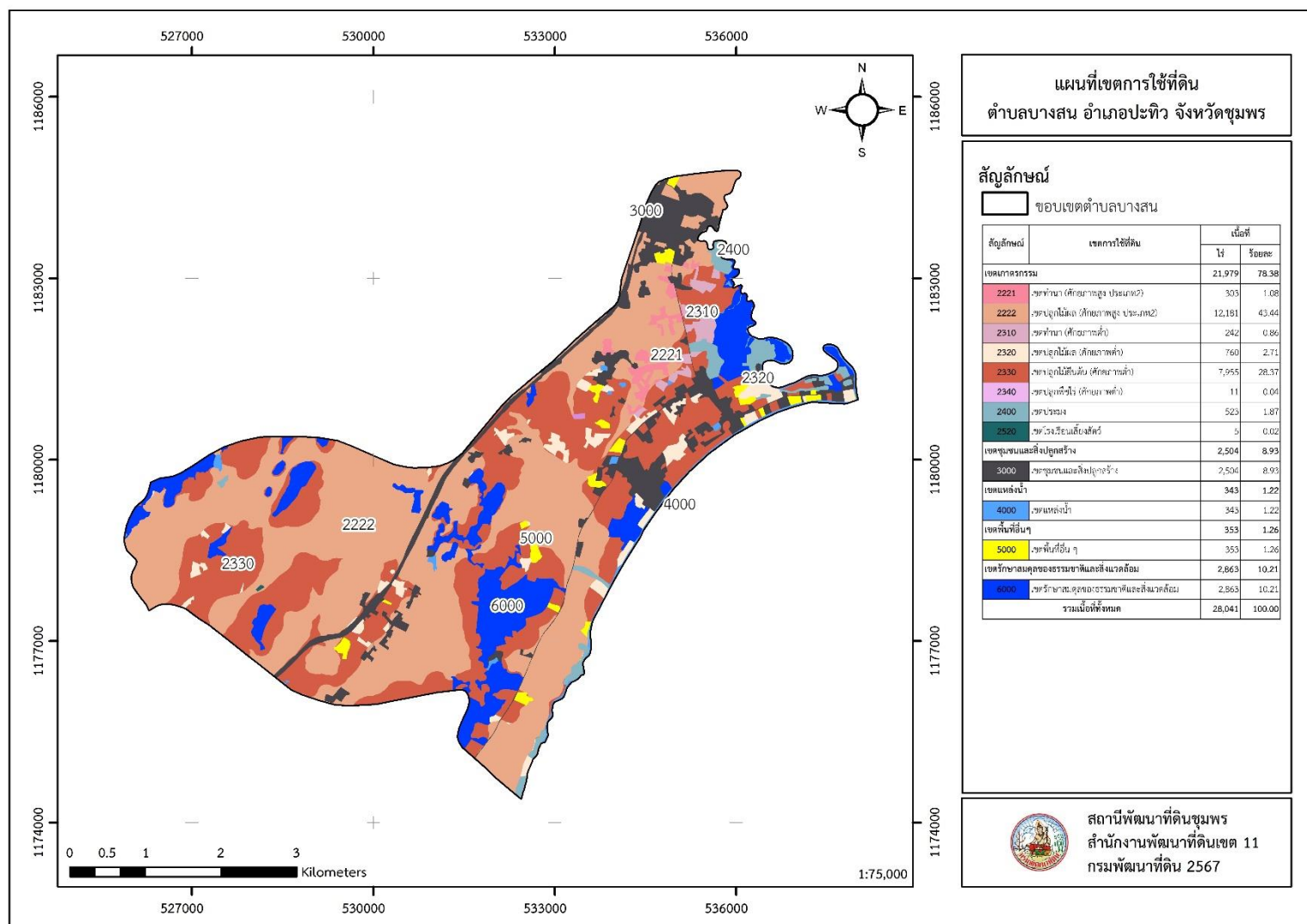
6.2.5 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 2,863 ไร่ หรือร้อยละ 10.21 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตาราง 6 - 1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
เขตเกษตรกรรม		21,979	78.38
2221	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภทที่ 2)	303	1.08
2222	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภทที่ 2)	12,181	43.44
2310	เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	242	0.86
2320	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	760	2.71
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	7,955	28.37
2340	เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	11	0.04
2400	เขตประมง	523	1.87
2520	เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์	5	0.02
เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		2,504	8.93
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,207	7.87
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	274	0.98
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	23	0.08
เขตแหล่งน้ำ		343	1.22
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	296	1.06
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	47	0.17
เขตพื้นที่อื่นๆ		353	1.26
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	353	1.26
เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		2,863	10.21
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2,863	10.21
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		28,041	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบางสน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึงปี 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบางสน ไปเสนอต่อสภาเทศบาลตำบลบางสน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

○ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม)

1.1.1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

1.1.2. การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

1.1.3. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

1.1.4. การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

1.1.5. การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์

1.1.6. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

1.2) การบริหารจัดการน้ำ (ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง)

1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1.2.2) โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

เขตเกษตรกรรม

○ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจหลัก (กรมวิชาการเกษตร)

3) จัดอบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

4) สนับสนุนการระบบปั๊มน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานพลังงานจังหวัด)

5) สนับสนุนการชุดบำบัดบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

○ เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1) สนับสนุนการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

2) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลบางสน เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคำสำคัญที่สรุปได้ 4 ประการ คือ (1) ปัญหาดินความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาดินกรด (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร (4) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตพืช และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน

กรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (2) ดินเป็นกรด ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้และนำออกไปจากพื้นที่ไม่ทันกับการใส่กลับคืนมาสู่ดิน ในส่วนของปัญหาดินกรดเกิดขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ในกรณีของการขาดแคลนนํานั้น เกิดจากการไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อการชลประทานในพื้นที่เกษตรกรรมไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง และยังเกิดจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำธรรมชาติจนตื้นเขิน รวมทั้งกิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้านในตำบลบางสนที่เร่งด่วน คือ “การเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ” โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะในปัจจุบัน (2) การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (3) การขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน รวมถึงการสร้างอ่างเก็บน้ำ สระน้ำสาธารณะ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน เพื่อบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่ โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลเพื่อเสนอวิธีการในการแก้ไขปัญหา 4 ประการไว้ด้วยกัน การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ สระน้ำสาธารณะ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดิน ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ในกรณีปัญหาการต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิต ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมีราคาเพิ่มสูงขึ้น แต่ราคาสินค้าเกษตรยังทรงตัวส่งผลกระทบต่อเกษตรกร เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วอยู่ในระดับที่อัตราการทำกำไรน้อย การแก้ไขต้องอาศัยการให้ความรู้การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อนำไปสู่การออกใบรับรองสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การสนับสนุนองค์ความรู้และช่วยเหลือเกษตรกรผ่านกิจกรรม/โครงการที่กำหนดไว้ ตามความต้องการของชุมชน ตามตารางที่ 7-1

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.1 เขตปลูกไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม)	
1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	125,000
	1.2 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	480,000
	1.3 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	75,000
	1.4 การจัดหาปูนโดโลไมท์	850,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	50,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	N/A
	2.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	N/A

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	
1.1 เขตปลูกไม้ผล	1. ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร)
1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	2. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืช เศรษฐกิจ (กรมวิชาการเกษตร)
	3. อบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร)
	4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ	1. สนับสนุนการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร เทศบาลฯ)
	2. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชุมพร)

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม															
1.1 เขตปลูกไม้ผล 1.2 เขตปลูกไม้ยืน ต้น	1. การปรับปรุง บำรุงดิน													1,880,000	
	1.1 การส่งเสริมการ ผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พด.
	1.2 การส่งเสริมการ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ คุณภาพสูง	ตัน	-	30	-	30	-	60	-	240,000	-	240,000	-	480,000	พด.
	1.3 การส่งเสริมการ ใช้ปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดิน	ราย	100	100	100	100	100	500	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
	1.4 การจัดหาปุ๋ย โดโลไมท์	ตัน	100	100	100	100	100	500	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พด.
	1.5 โครงการส่งเสริม การปรับปรุงพื้นที่ดิน กรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.1 เขตปลูกไม้ผล	2. การบริหารจัดการ														
1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	น้ำ														
	2.1 การพัฒนาแหล่ง น้ำขนาดเล็กเพื่อการ อนุรักษ์ดินและน้ำ	แห่ง	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พต.
	2.2 โครงการแหล่งน้ำ ในไร่นานอกเขต ชลประทาน	แห่ง	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2535-2566 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลบางสน. 2567. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา: <https://www.bangson.go.th/index.php>, 1 พฤษภาคม 2567.
- บัณฑิต ต้นศิริ และคำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีสำรวจและแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.